

להנהלת נעים תורה וחסידות
מדור היוצא מעוף

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידי זוטשקא
פר' קורח תשפ"ב • גליזין קנ"ה

פלאות התורה מאוצרותיו של הגדו"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

חזקו הנחיל

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

נחל קדומים

"צדיק בתמר יפרח"

עניין ציצית וצמיחת קרח לעתיד לבא

מובא בספר עקידת יצחק להגה"ק רבי יצחק ערמא ז"ע, ששקול בעיניו התועלת שיוצא מסיפור מעשה קרח ועדתו כנגד סיפור פרשת מתן תורה בהר סיני.

עניין ציצית לבטל יצר הרע

וכדי להבין במקצת עניין זה נתבונן בדברי המדרש דלהלן. "ויקח קרח ממה לקח, לקח טלית שכולה תכלת ולא הטיל בה ציצית. ומבאר הלב אריה (דוהיים לתלמיד המהרש"א ר' יהודה אריה לייב ב' יהושע האשקי מאיטליא בשנת ת"ם), שהנה בסוף פ' שלח לימד מרע"ה את בני סגולות מצוות ציצית שעל ידה אפשר להנצל מלתור אחרי הלב - שזה מינות ר"ל, ואחרי העיניים שזה זנות ר"ל, ואז יזכו ל"והייתם קדושים לאלקים".

והידוש נפלא איתא במהרש"א על דברי הגמ' בב"ב קס"ד ע"ב שישנם ג' עבירות שאין אדם ניצל מהם בכל יום וא' מהם ההורו עביה. ומקשה שם המהרש"א מדוע מספרים לנו את זה חז"ל, מה התועלת בזה. אלא מבאר המהרש"א שחז"ל הק' באים לומר לנו, שבאמת כאשר נמצאים במדרגת אדם רגיל א"א להנצל מאותם הרהורים, אבל כיון שיש אפשרות ליהודי להתעלות לדרגת מלאך ע"י מצוות ציצית, לזה אומרים לנו חז"ל שכל יהודי מחויב להקפיד שעל כנפי הבגדים יהיו ציציות, שיש חיוב לכל יהודי להתעלות לדרגת מלאך ע"י לבישת הציצית. וכמובא בצרור המור שלכן נקראים הציציות כנפי בגדיהם, שבזה יעשו להם כנפיים כמלאכים, ובדרגה זו כבר יוכלו להנצל מהרהורי עביה ששייכים רק למדרגת אדם, ועל ידי ציצית באמת יוכלו לקיים את הלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם להנצל מפילו מהרהור רע.

ובאמת מובא במנורת המאור למהר"י אבוהב זצ"ל, שמה שכתוב ולא תתורו וכו' לאחר מצוות ציצית, אין זו רק אזהרה, אלא גם הבטחה שאם ישמור מצוות ציצית כתיקונה בכל פרטיה, יזכה ע"י להנצל ממינות ומעריות.

טענתו של קרח על קדושתם של ישראל

ולפי"ז נבין את דברי המדרש ויקח קרח מה לקח טלית שכולה תכלת ולא הטיל בה ציצית, שקרח מגודל נוראות דרגת קדושתו, לא האמין לדברי מרע"ה שא"א להנצל מפגמי קדושה רק ע"י קדושת ציצית, וחש פחיתות שכאלו חושדים בו בדבר הזה. לזה אמר כי כל העדה כולם קדושים, שהיו היו גדורים בכל שנות גלות מצרים מעריות, ובתוכם ה', שהקב"ה חתם שמו עליהם, שהיו בבחינת גן חתום, אם כן מדוע תתנשאו לומר כך על בני ישראל.

והאמת שמרע"ה בכלל לא חשד בבני, אלא הקב"ה שהוא הבורא של כל הבריאה ויודע את המציאות של המשך בעמוד ב' <<<

להשתמש ביחוס לטובה ולא להיפך ח"ו

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי" וגו' (במדבר טו, א). וברש"י בן יצהר בן קהת בן לוי ולא הזכיר בן יעקב שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, 6) "ובקהלם אל תחד כבדי", ויתכן לפרש שבכל מחלוקת מצוי שיהיה נטיה לתלות המחלוקת למען כבוד האבות וכדו', ולכן אמר יעקב אבינו "ובקהלם אל תחד כבדי" היינו שיעקב אבינו ביקש "נעמט זיך נישט אן פאר מיין כבוד", שלא יערבו במחלוקת את כבודו ולא יתלו שעושים המחלוקת לכבוד בית אבא, אלא כשיעמדו על הדוכן בשיר ושבחה שם רצה יעקב אבינו שיזכירו את שמו, אבל בשום פנים שלא יזכר שמו על המחלוקת.

מהנחיל
נחילי אש בקצירת האומר

הבוחר בה' קדוש יאמר לו

וה' האיש אשר יבחר ד' הוא הקדוש (במדבר טו, ז).
בשם הקדוש רבי איציקל מראדיוויל ז"ל, היינו האיש אשר יבחר בד', סימן שהוא הקדוש היינו שהוא איש קדוש.
(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

ומסופר על הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע שרצה לנסוע לליז'ענסק להרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע, וביודעו שרהה"ק הר"ר אלימלך ז"ע אינו מחבב חסנים והוא היה יחסן גדול בן לאביו הרה"ק רבי מענדלי לינסק'ער ז"ע ולהמלכה בקדושה, לכן חשש מאד לנסוע. אך לבסוף גמר בדעתו לנסוע ויהי מה. ובהגיעו לליז'ענסק תיכף פנה להכנס אל הרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע, ומיד בראותו את פניו הקדושים פרץ בבכי עד שנתעלף. ולאחר שעוררוהו מעלפנו עמד וקבל בפני הרה"ק אלימלך ז"ע שאין זה אשמנו מה שגולד אצל משפחה מיוחסת כי היה מסכים להיוולד גם בבית אנשים פשוטים. ענה לו הרה"ק אלימלך ז"ע שאכן כל הקפדתו על יחסנים היא על אלו שתולים עצמם בזכות אבות ואינם יגיעים דים בעבודת ה' ובהתעלות בכל העיניים, אך אלו שעמלים ויגיעים בעצמם בתורה ועבודה לאלו זכות אבות מסייעתם לעלות ולהתעלות ממדינה למדינה. ובאותו מעמד אמר הרה"ק אלימלך ז"ע להרה"ק מראפשיץ ז"ע את מה דאיתא בנועם אלימלך בפרשתנו שחטאו של קרח היה שלקח היחוס גופא והשתמש בזה לצורך המחלוקת, אך בעצם זכות אבות הוא דבר גדול ועומדת לו לאדם בשעה שהוא רוצה לעבוד את ה' (ע"ש ב"ה ויקח קרח בן יצהר), וכמו"כ על האדם לשאוף ולקוות "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי" (תה"ו פ"ה טו). וצדיקים היו מפרשים יגיעו מלשון נגיעה שלכל הפחות יהיה לנו נגיעה ושייכות בדרכי אבות ובמעשיהם הטובים.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

ע"י בירור הניצוצות נוכח לגאולה

ויהי ממחרת וגו' והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצף ציץ ויגמל שקדים (במדבר יז, טז). הנה ידוע אשר עיקר עבודת האדם הוא לברר הפר"ח ניצוצות הקדושות שנפלו בעמקי הקליפות כידוע, בסוד 'ורוח אלקים מרחפת' (בראשית א, 8), אותיות רפ"ח מ"ת ולהעלות אותם למקום מרום שבתם, וכאשר ישולם הבירור, אזי יהי קץ הגאולה במהרה בימינו אמן.

וזהו שמרמז הכתוב ויצא פרח פירוש כאשר יוציאו כל הרפ"ח ניצוצות הקדושות מעמקי הקליפות, אזי ויצף ציץ גימטריא 'ק'ץ, פירוש אז יהי נצמח ק"ץ הגאולה, ויגמל שקדים לרמז על מה שאמרו חז"ל (סנהדרין צח ע"א) "זכו אחישנה", פירוש שהשם יתברך יהי בעזרם שיוכלו חוש ומהר לברר הניצוצות הקדושות, וזהו ויגמל לשון 'גמל' (משלי יא, ז), שקדים לשון 'שוקד' (ירמיה א, י), פירוש שהשם יתברך יגמול חסדו הגדול, שיוכלו למהר לברר ולהוציא הניצוצות הקדושות ולקרב קץ הגאולה.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

הלימוד מפרשתן שהכל חסד גמור

ואם בריאה יבא ד' וגו' וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ד' (במדבר טז, ז). ולכאן מה התכלית בזה שירדו דייקא חיים שאולה. ונראה לפרש, דאם היו מתים קודם לכן, הי' אפשר לבעל דבר להסתיר את האמת, ולומר שצדיקים אלו תקנו מה שתקנו במסירת נפש, והגיע זמנם להפטר מן העולם. אבל אחר שירדו חיים שאולה, ידעו הכל שעדיין הי' להם לחיות ומתו קודם התיקון. ועי"ז וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ד'.

ופרשיות אלו באות ללמדנו, שהשי"ת מנהיג עולמו בחסד וביושר, ועל האדם להכניע עצמו תחת הנהגת השי"ת בביטול גמור באמונה ובתמימות. והשי"ת גומל אתנו חסדים טובים תמיד, ועלינו מוטל רק שלא לקלקל את צינורות השפע.

ואפילו כאשר אין אנו מבינים את החסדים, ולפעמים יוכל להיראות ח"ו היפך החסד, עלינו להאמין שתוכנו רצוף חסד ורחמים. ואיתא בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע על הפסוק (תהלים מת, ט) "דמינו אלקים חסדך בקרב היכלך", שמה שאנו מדמים שהוא מדת אלקים שהוא דין, הוא חסד גמור בקרב ההיכלות העליונים, ששם רואים ויודעים שהכל הוא חסד ורחמים.

אכן אנו מבקשים מאת השי"ת שנוכל להשיג ולהבין את חסדיו, וכמ"ש (תהלים פה, ח) הראנו ד' חסדך. ואאמור"ר הרה"ק ז"ע הי' רגיל לומר "אם נתת לי שכל שלי, תן לי חסד וטוב שלי (כלומר טוב נגלה), ואם אתה נותן לי טוב שלך (כלומר המושג רק בקרב היכל), א"כ תן לי השכל שלך כביכול, שאוכל להבין זאת". והשי"ת יעזרנו ברחמיו וישפיע לנו חסדים נגלים, וישלח לנו משיח ויגאלנו בחסד וברחמים אכ"ר.

(כ"ק רבינו הנחיל יצחק ז"ע)

כח היצר הרע שא"א להתגבר עליו ולמונע הררהו עבירה בלי קדושת הציצית, ומה שהיו גדורים מעריות במצרים היה מכח הצדיקים שהיו בגושן. אבל לאחר קבה"ת צריך את הציצית לשמירה. וכיון שלא לבש קרח ציצית הגיע עיי"ו ללא תתורו אחריי ולבכם זו מינות ר"ל. לכן עשה משה רבינו שמדי שיתלק קרח מהעולם כדי שח"ו לא יתבוה ג"כ במכשול הלא תתורו אחרי עיניכם שזה העריות ר"ל.

טביעת השערים למען העלות את קרח

ומובא בספר עמק המלך לתלמיד האריז"ל (שער ט"ו פרק ל"ה), וכן כותב הרמ"ע מפאנו שבסוף זכה שחזר בתשובה ג"כ על המינות, שצועקים משה אמת ותורתו אמת, דאיתא בזה"ק שהפסוק בתפילת חנה (שמואל א' ב. 2) "השם ממית ומחיה מוריד שאול ויעל", קאי על קרח שיעלה ויתוקן השאול ע"י שמואל הנביא שהיה מצאצאי קרח. וכן איתא בתד"א (פרק ז) שלכן אמר אסף מצאצאי קרח בתהילים "מזמור לאסף אלוקים באו גויים שנחלתך" וכו', והלא היה צריך לומר קינה לאסף, אלא שראה אסף בנבואה שטבעו השערים בארץ וכפי שנאמר באיכה ב' "טבעו בארץ שעריה", ושמו שמי שיעלה את השערים יעלה ג"כ את קרח אבי אבא.

אבל מהאריז"ל איתא שבזה שקרח בעצמו צועק "משה אמת ותורתו אמת", אזי יש בידי הגדול הזה כדי לתקנו. ומתאימים דבה"ק עם מה שמובא מהבני יששכר במאמרי תמוז (ג' אות י"א) בשם דברי הימים למרע"ה עה"פ בתהילים שאמר "שכאשר שערי ביהמ"ק שקעו בארץ בזמן החורבן נפלו לידי של קרח. ומבאר הבני יששכר שכיון שקרח היה לוי והלוויים ממונים על שערי ביהמ"ק לכן נשאר בשאול ג"כ שומר משמרת הקודש ועדיין מקיים שם שמירת המקדש ע"י שמחזיק השערים. ואפשר להוסיף בזה בס"ד ביאור נפלא ע"פ מה שמובא בפרש"י (אייכה ב. 2) ובמדרש אגדה איכ"ר פי"ג שלישי שחלקו השערים כבוד לארון הקודש שנאמר "שאו שערים ראשיכם" וכו', לפיכך לא שלטה בהם שום בריה וטבעו בארץ. ורבותינו אמרו שכיון שהיו מעשי ידיו של דוד המלך לפיכך לא שלטו בהם האויבים. והנה איתא ברמב"ם בהל' יסודי התורה שעי"י שפירו עדת קרח ונבלעו באדמה עי"ז אמר מרע"ה "בזאת תדעון כי השם שלחני כי לא מליבי", ונמצא שקרח במחלקתו ואח"כ בידי הגדול שצועק משה אמת וכו' גם את הביורו הכי גדול שמושה אמת ותורתו אמת ושלא אמר משה מליבו כלום וכל התורה הכל רק מפי הקב"ה לבדו.

ביורו אמתות התורה ע"י מחלוקת קרח

דבר מופלא מובא בקדושת לוי בסוף הקדושות דפורים, שכל מה שזכה קרח שיצא ממנו שלשלת גדולה שמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן, היה דוקא בגלל המחלוקת שעשה קרח עם מרע"ה. כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, וכיון שבזכותו של קרח נתחזקה האמונה במרע"ה בחיזוק גדול מאד לכל הדורות. וכפי שהזכרנו שמרע"ה בעצמו תלה את אמונת ישראל בו בגלל פרשה זו, שנאמר "בזאת תדעון כי השם שלחני". ובית רענן להגאון מקוטנא מובא, שאע"פ שקרח נתכוון למרוד במרע"ה והרי הוא כמין ואפיקורס ונענש בכזה עונש מיוחד שלא היה עד אז בכלל בעולם. אבל בכ"ז על ידי קרח נגרום אותה התחזקות.

זה הכונה בדברי העקידת יצחק (שהבאנו בחילת המאמר) שהתועלת מתוצאות מעשה קרח שקול בעיניו כנגד סיפור מתן תורה בהר סיני. כי מעשה קרח עשה את הביורו הכי גדול לכלל ישראל שנבואת מרע"ה אמת, והקב"ה מסר למשה את התורה מסיני. ולכן לפי זה ראוי דוקא קרח לאחר ששב בתשובה שהוא יחזיק את השערים שחלקו כבוד לארון שמחזיק את התורה הקדושה עד שיעלו את השערים לע"ל ביחד עם קרח שמחזיק בהם. וכך יוכל להתקיים דברי האריז"ל ש"צדיק כתמר יפרח" סופי תיבות "קרח".

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"בוקר ויודע ה' את אשר לו"

ויודע ד' את אשר לו, "ויודע בהם את אנשי סוכות", שכאשר הקב"ה מקדיר את החמה על אנשי סוכות, אז נודע מי מכין באמת לשם שמים, וכונתו להתדבק בקדושת המצוה, או שמבקש את הנוי וההדר שבמצוה מסויימת דייקא.

ויודע שג' רגלים הם כנגד ג' אבות, ויעקב הוא כנגד סוכות, וכמ"ש "ויעקב נסע סוכותה". ועפ"ז יובן מדוע דוקא ע"י מצות סוכה נודע האם הכונה באמת לשם שמים, שהרי לפ"ד המאו"ט, היתה מדת האמת נעדרת לגמרי במחלוקת קורח ועדתו, והוה שרומזה המסורה, "בוקר ויודע ד' את אשר לו", "ויודע בהם את אנשי סוכות", כי ע"י מדת אמת המרומז במצות סוכה, יודע האמת מי הוא אשר לו יתברך, ומי מתכוין להנאת עצמו. והנה המעשה של "ויודע בהם את אנשי סוכות", ה' אצל גדעון (הוא ידובעל), שאנשי סוכות מיאנו לסייעו במלחמה, ולכן בשובו מן המלחמה ייסר אותם בקוצים וברקנים. ורומזה לנו המסורה, שכשם ש"בוקר ויודע ד' את אשר לו", באותם שחלקו על משה רבינו אדון הנביאים, כך בדורו של גדעון נענשו על שלא הלכו אחר גדעון, כי הלאו ש"לא יהי" כקורח ועדתו" נוהג בכל דוה, יפתח בדורו כשמואל בדורו.

ורמז הכתוב, דהנה אנשי סוכות, מיאנו ליתן ככרות לחם לאנשי המלחמה של גדעון ברודפם אחרי זבח וצלמנע, באומרים (שופטים ה. 1) "הכך זבח וצלמנע עתה בידך כי ניתן לצבאך לחם". והיינו, דאם היו חוזרים מן המלחמה בכבוד כאשר המלכים הללו בידם, היו מוכנים בשמחה ליתן להם לחם, אבל משום שעתה עסקו רק ברדיפה אחריהם, ועדיין לא ה' להם הכבוד המתלווה אל המצוה, מיאנו לסייעם.

והוה שרומזה המסורה, "בוקר ויודע ד' את אשר לו", את שאינו מתכוין לכבוד והנוי וההדר המתלווה אל הכהן הגדול, אלא לשם מצוה גרידא. כשם ש"ויודע בהם את אנשי סוכות", שייסר אותם בקוצים והברקנים, כי אם מוכנים ליתן לחם, רק כאשר יש איתם את הכבוד של שבוי המלחמה, המלכים הגדולים, הרי זה סימן שאין כונתם לשם מצוה, רק לשם כבוד וגדולה.

אמרים ערבים ממאורי החסידות

ערבי נחל

צדיק בלתי לה' לבדו

כי יפלא ממך דבר למשפט כו' וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו (דברים י. 17). יש לרמז בזה הענין גודל מעלת דבוק החכמים והצדיקים שבדוה, כי בכל ענין וענין כאשר האדם רוצה לגשת אל הקודש הן בתורה או בעבודה ובתשובה שלימה לנכון, איננו באפשרי להשיג שום דבר בלתי דבוק הצדיקים אשר מפייהם אנו חיים וקדושת' עומדת לעד ולד"ה, כמ"ש לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם. [אמנם הנה ידוע גודל מעלת הצדיקים הגדולי אשר עמדו לשרת בקודש להנהיג הדור כמו שידוע מהרב הקדוש מוה"ר אלימלך זצלה"ה שפ"א ה' מתאכסן אצלו אחד מצדיקי הדור הרב הגאון הקדוש כו' והיו מסובים יחד על שולחנו ב' סעודות של שבת. אך בשלש סעודות ה' מצוה הרב מוה"ר ז"ל שיהי' כל אחד יושב לבדו עם אחות מרעים שלו. והי' הרב מוה"ר מקדים לגמור השלש סעודות ואח"כ ה' הולך אל הרב הנ"ל תחת החלון לשמוע בקול דבריו. והי' אומר בזה הלשון אמת כי יש כמה צדיקים בדור אך כמוני איננו להיות כל מגמתו בלתי לה' לבדו למען כבודו ית[ש]. וזה פי' הפ' והי' האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש אצל מחלקותו של קרח, כל העדה כולם קדושים, ולזה ה' משיב להם משה להבינם מעלתו של אהרן הכהן. והי' האיש אשר יבחר ה' ר"ל שכל בחירתו הוא רק ה' למען כבודו ית[ש] הוא הקדוש. רב לכם בני לוי, פי' אתם צריכין לרב כזה האמנם כי כל העדה כולם קדושים, עכ"ז הוא הקדוש.

(תפארת שלמה - שופטים)

אם ריק הוא, - מכס

זה שאמר משה לקרח המעט מכס כי הבדיל אלקי ישראל אתכם, ולכאורה היה לו לומר המעט לכם, ומה הוא לשון מכס. יתכן לדברינו ע"פ מאמר רז"ל ע"פ כ' לא דבר רק הוא מכס ז"ל, כי לא דבר רק הוא, ואם רק הוא, מכס. כלומר מכס הוא רק, שאין אתם יודעין לדורשו כראוי, אבל באמת לא רק הוא. וגם כאן אמר המעט מכס כי הבדיל כלומר אם מעט הוא, מכס, שאין אתם נמעלת עבודה זו ולעבודה נחשב לכם עבוד' הקודש אשר עליכם, לכן אינו נחשב לכם עבודה זו, ומעט הוא מכס. אבל לאמתיות הדבר כמו שאני יודע מהות מעלה הזו רב לכם בני לוי. כי גם עבודה הזאת היא רבה וגדולה.

(סידורו של שבת - שורש ח' ענף ב')

גבהות שאינה לש"ש

לפיכך אמר משה רב לכם בני לוי באמת אני רואה שלא כאשר אתם סוברים שהגבהות שלכם הוא לש"ש ושלי הוא מצד הרע, לא כן כ"א רב לכם, ר"ל הגדולה נק' רב, הרב הוא לכם למענכם לא למען הש"י. ולזה נחלקו קרח וכל עדתו כי זה דבר עמוק וצריך לזה האמנה לתלות החסרון תמיד בו ולחפוץ תמד בכניעה ושפלות אפ"י לדבר מצוה, פן אולי הוא מצד הגבהות של הקליפה לעשות מצוה שאינה מוטלת עליו ויכול ליעשות ע"י אחר ולא יחשוב שהוא ראוי לה יותר מחבירו זה הי גבהות.

(כתר שם טוב ב, נג)

נפילת אפיים (א)

בפרשתינו מצינו במשה ואהרן ששמעו מה' הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע ויפלו על פניהם ויאמרו קל אלוקי הרוחות לכל בשה, האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף (במדבר ט"ז, כ"ג). ופירש רבינו בחיי שהכוונה **שנפלו על פניהם להתפלל ומכאן לנפילת אפיים בתפילה**. ע"כ נעסוק השבוע במנהג זה מקורו, טעמו, זמנו, אופנו, וכל המסתעף מזה להלכה וכדלהלן.

מקורו: כאמור לעיל י"א שמקורו ממשה ואהרן (רבינו בחיי), וי"א ממה שאמר משה ואתנפל לפני ה' (טור וכן הוא בזה"ש), וי"א מחז"ל או ממה שמצינו (ברכות ל"א) שאמרו עלי על ר"ע שאדם הניחו בויתו זו ומצאו בוית אחרת מרוב כריעות והשתחואות והכוונה לנפילת אפיים (שבלי הלקט), או ממה שמצינו בגמ' (ברכות טו) פלוני בתר דמצלי אמר הכי והכוונה לנפ"א (סידור רבינו שלמה), ח"ל ה**שועה"ר** (ס' ק"לא) "עיקר נפילת אפיים הוא מנהג שנהגו כל ישראל מימות עולם ואע"פ כן אינה חובה, אלא רשות לכן כל הלכותיה תלויות במנהג", ע"ש.

טעמו: מצינו בזה ד' טעמים (א) **למורא שכינה:** היינו כדי שיתלבש בזה בושות וצניעות, כי כיוסי פנים מדרכי ענוה, ולפי שכונת המתפלל שהשכינה נגדו לכן תקנו בטכסיסי התפילה כסוי פנים. (ב) **להראות צער השכינה:** כי הנופל על פניו מצטער ונכנע וזה מעיקרי התשובה ואז תפילתו מקובלת והקב"ה חושש על צערו וממלא שאלתו. (ג) **להראות אסירות חושי ובטול הגשותיו:** ופי' כי הנופל על פניו מכסה עיניו וסותם פיו והוא מסכים במחשבתו שאינו רואה נזק ותועלתו ואין בידו להפיק רצונו אם אין הקב"ה מסכים על ידו, וזה דוגמת מה שמסכים עם ליבו כוון רגליו בתפילה כאילו רגליו כבולים (כל זה לשון רבינו בחיי בפרשתינו). (ד) כמו שבביהמ"ק כשהתוודו היה מרחק ד"א בין כל אחד ואחד כדי שלא ישמע חברו את וידו ויתבייש תקנו גם באמירת תחנון שיכסה פניו כאילו אינו יודע מה שמתפלל חברו (מטה משה). ולכ' לפי דבריו י"ל תחנון מלש וכן הוא להודיא בנבטה אפיים תקפ"ו).

מה צריך לכוון בה: עפ"י זה"ק יש בה ענין מסירות נפש וז"ל: "בעי בר נש לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותא דעמידה כאילו אתפטר מעלמא וכו', ולמינפל ולימא זמזור אליך ה' וכו', ולא בפקידנא כמו בלילה, אלא כמאן דאיתפטר מעלמא", ע"כ. אך כבר הזהיר בזה"ק מאוד לאומרו בכוונה אמיתית לכן נהגו הרבה לא לומר המזמור אליך ה' אקרא. (ומיהו הספידים נוהגים לאומרו אך טעם חשש הג"ל נוהגים שאין הם נופלים על פניהם מלל). אך לכוון את הכוונות הרבינו בחיי הג"ל דרואו ונכון מאוד לכל אחד.

שכר אמירתה: יש שמנו שבע ענינים שזוכה האומרו א. נעשה בריה חדשה. ב. נותנים לו עוז ותעצומות ללחום על היצה"ה. ג. תוספת שכל בתורה וסודותיה. ד. תוספת דביקות בקונו. ה. זוכה למסילה העולה בית קל. ו. השפעה לשכינה. ז. אין חטא בא על ידו.

מקום אמירתו: צריך להסמין נפילת אפיים לתפילה, ומצינו בזה כמה דינים ומנהגים, ע"כ נביא קודם המקור ואח"כ נבאר פרטי הדינים.

מקור: בגמ' (ב"מ טז) מעשה באשתו של רבי אליעזר (שהיתה אחותו של ר"ג) שלא נתנה לבעלה ליפול על פניו אחרי מחלוקתו הגדולה עם חכמים ור"ג, ההוא יומא אירע שכן נפל על פניו או מצד הטעות שהיא חשבה שהיום ר"ח או מצד שעני דפק בדת לבקש אוכל ותנהג לה, ואז נפל ר"א על פניו, ואז מת ר"ג, ע"כ, והב"י הביא מהראשונים שלמדו מכאן שצריך להסמין

דאמרינן שלא נתנה ליפול על פניו וכי כל היום שמרה עליו אלא ע"כ הכוונה שהיתה מפסקת מכוונת תפילתו להפסיקו בשאר דברים ושוב אם היה נופל על פניו לא היתה תפילתו כ"כ נשמעת אלמא דאין להפסיק.

טעמו: או מטעם דכולה כעין תפילה אריכתא (ארוחות חיים), או היות וצריך לכוון בתחינה טוב לעשותה אחר התפילה בסוד סומך גאולה לתפילה (ריקאנט).

דיבור: אין לדבר בין תפילה לנפ"א (שו"ט). **שיחה בעלמא:** י"א לחלק בין הפסק גמור לשיחה בעלמא (מ"א שהביא כמה ראיות שמע שמוטר לדבר או ממה שמפסיקים לומר והוא רחום בימי ב' הו', או ממה שנבא בשו"ע שיש להיזהר מלהפסיק בדבור מב"ש עד סוף שמו"ע, ומשמע דאח"כ מותר, וכמו"ז דחה ההכחה של הגמ' הג"ל, דאולי הכוונה שאשתו של ר"א מנעתו לומר מלומר תחנון ולא מצד שהפסיקה הסמיכות). אך ע"פ הזה"ק אין להפסיק כלל וע"כ צריך לזהר מזה מאוד (ענה"ש). **החסרון בתפילה או בתחנון:** נחלקו הפוסקים י"א שהחסרון של הדיבור שאז התחנון לא מתקבל (ב"ש), וי"א שאז תפילתו לא מתקבלת (ח"א).

גדר שיחה בעלמא: לא נתבאר במ"א הגדר, ונחלקו בזה, י"א דהכוונה לשיחה מועטת (שו"ע הרב), וי"א ששיחה לצורך מותרת (פנן גיבורים).

הפסק לעניית דברי קדושה: עניית איש"ר וקדיש וקרושה וברכו ואמנים של שאר ברכות מותר, אבל אין להפסיק באמירת ויהי בנסוע ובריך שמיא (שו"ת שבה"ט), או לאמירת עלינו יחד עם הציבור אם עדיין לא גמר נפילת אפיים (קנה ב"ש), וכן לברכת אשר יצר ימתין אחר נפ"א דבזמן מועט כזה לא יתאוה שוב. והטעם לכל זה דבאמצע נפ"א כאמצע ק"ש (ח"ה).

עבר ודיבר: אם עבר ודיבר בין תפילה לתחנון אפ"ה יש עדיין חיוב לומר נפ"א (משמעת הבי"ה הג"ל שאשתו של ר"מ אחרי שהפסיקה את ר"מ מלומר תחנון אין התחנון פועלת כ"כ שמע שעדיין שמעת אל שאל כ"כ).

אם בטעות אמרו קדיש: י"א דאם בטעות אמרו קדיש שוב אין צריך לומר תחנון שכבר עבר זמנו (כן הביא בחוט שני מעשה רב משה"א. מאידך מובא בס' מעשה איש בש"ץ שאצלו לא נהוג לומר באותו יום תחנון, כס"ס תפילתו אמר קדיש מיה, והחז"א התיישב לומר אח"כ תחנון, וצ"ע). **הליכה:** מותר לאדם להתפלל במקום אחד וליפול על פניו במקום אחר, דהליכה לא הוי הפסק (מ"א ויעוין עוד בפנ"ג שהוכיח כן מהגמ').

והוא רחום קודם תחנון או אחריו: יש נוהגים לומר והוא רחום קודם תחנון ואינו נחשב כהפסק (מ"א), ויש נוהגים לומר קודם תחנון ויש לזה סמך מהזה"ק (ש"ע"ה). ואם נמצא במקום שהמנהג לומר מיד ואין דרכו בכך או להיפך יאמר עמהם (ח"ה בשם הדי"א).

אופן נפילת אפיים: יש בזה שני נידונים (א) האם מיושב או מעומד, (ב) אופן ההטיה וכיוסי פנים. **מיושב או מעומד:** מעיקר הדין אין להקפיד בנפילת אפיים בישיבה (ריב"ש ששאל האם יש קפידא באחד שמתפלל בביתו לישוב בנפ"א כמו הציבור בביתנו, בתשובה השיב דהוה ציבור עושים נפ"א בישיבה לפי שדרך הציבור בכל תפילותיהם וברכותיהם לאומרים מיושב שלא להטיר, חוץ מנפילת י"א, אבל אין קפידא לומר בישיבה דהרי תחנונים הם). אך לפי דעת חכמי הקבלה יש להקפיד בישיבה (ב"י ובלבוש איתא עוד טעם להקפיד מיושב דהוה הנבעה יתור). וכן נפסק להלכה דע"פ קבלה יש להקפיד. אך בשעת הדחק כגון כשסיים תפילתו וצריך לעמוד ע"כ"פ כדי הילוך ד"א וקודם שיעור זה התחיל הקהל לומר תחנון, יעמוד במקומו ויפול על פניו מעומד. וכן אם אחד עומד נגדו ומתפלל שמו"ע וא"א לילך לצדיקין יפול על פניו מעומד (מ"ה). ועל אופן ההטיה וכו' נדבר בשבוע הבא בעז"ה.

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

מי יברך בעל הסעודה או בעל החלות

נאמר במסכת ברכות (דף מז ע"א) בעל הבית בוצע את החלות, ואורח מברך ברכת המזון. ויש להסתפק מה הדין כשראונו התארח אצל שמעון בשבת, שמעון הכין סעודה כדי המלך בשר ודגים וכל מטעמים, וראובן הביא עמו את החלות. מי נקרא בעל הבית, שמעון, שהכין את הסעודה, או ראובן, כיון שהחלות שלו וזה עיקר הסעודה שעל זה מברכים המוציא וכל שאר הסעודה נטפל אל החלות, וגם ברכת המזון מברכים בגלל החלות?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: כשלומד שמו"ת, ונסתפק באמצע הקריאה אם קרא כמה פסוקים, האם צריך לחזור ולקרוא פסוקים אלו?

תשובה: נאמר במסכת ברכות (דף פ ח ע"א) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום, שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור, מאריכין לו ימיו ושנותיו [וביאר במעדני יו"ט ששנותיו היינו אריכות ימים, וימיו היינו שהימים שחי בהם היו טובים]. וכן פסק בשו"ע (סימן רפה ס"א) אף על פי שאדם שומע כל התורה כולה בכל שבת בצבור, חייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר של אותה שבת, שנים מקרא ואחד תרגום. [ויעוין בפלא יועץ (פרשיות) שמי שאינו קורא שמו"ת, או שאינו מאמין בדברי חז"ל רח"ל, או שהוא בבחינת מי שאינו חס על חייו, כי יש הבטחה ברורה מחז"ל שהקריאה מאריכה ימיו ושנותיו].

ובטעם התקנה נאמרו כמה טעמים: א. **החינוך** (בהקדמה) כתב שזה דין בידיעת התורה, כי על ידי זה ידע האדם המצוות ויקיים אותן. וזה השלמה לקריאת התורה. שעל ידי זה ידע טוב יותר את הפרשה. ב. **בתרומת הדשן** (סימן כג) כתב, עוד טעם לזה, כדי שיהא רגיל במה שהצבור קוראין.

ופשטות דברי הפוסקים שאמירת שמו"ת היא תקנת חז"ל. **ובערוך השולחן** (שם ס"א) כתב, לא נודע לנו טעמו של דבר, ובוודאי בשעה שתקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן ג"כ תקנה זו שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום, כי החיוב בתורה השמיעה והלימוד, כמו שאומרים בברכת אהבה רבה, לשמוע ללמוד, והשמיעה היא בשבת מס"ת כשרה, והלימוד הוא שמו"ת.

והנה אם קריאת שמו"ת הוא תקנת חז"ל, הרי שספק דרבנן לקולא, אמנם אם נאמר שהיא תקנת משה רבינו, אולי נחשב לדברי קבלה וזה חמור יותר, ובספק צריך לחזור ולקרוא, אלא שבפמ"ג (הקדמה לסימן קלה) כתב שגם תקנת משה רבינו, נחשב לתקנת נביאים ודינו כדין דרבנן [ורק הלכה למשה מסיני (לדעת הרבה פוסקים הוא דאורייתא), או שמוזכר בגי' נחשב לקבלה].

אמנם **באליה רבה** (סימן קמו סק"ד) כתב, שאם מסתפק בשנים מקרא, יחזור מספק למקום הידוע לו שבוודאי קרא כמבואר לענין קריאת שמע (ס"ו סד ס"ז), ששם מבואר שאם קרא קריאת שמע ואמר 'וכתבתם' ואינו יודע אם הוא בפרשה הראשונה או השניה, יחזור לראשונה.

ומקור הדברים במסכת ברכות (דף טז ע"א) והקשה **רבינו יונה**, שהרי שמואל סובר (שם דף כ"א) ספק קרא ק"ש ספק לא קרא ק"ש אינו חוזר וקורא ק"ש, דק"ש דרבנן, ואם כן אם אינו יודע מה אמר, לא היה צריך לחזור מספק, ויתר, דאם לא קרא כלל אינו חוזר וקורא דק"ש דרבנן, אבל כשהתחיל לקרוא, אפילו שמואל מודה שאם טעה יש לו לתקן כיון שהתחיל.

וביאר **בצל"ח** שאף שק"ש דרבנן, כיון שהתחיל שוויא עליה חובה, וממילא צריך לחזור ולתקן, ומרן **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל תירץ (הערוך) שיש כלל בספק דרבנן לקולא שכך היתה תקנת חז"ל דלאחר שכבר התחיל, אם נולד לו ספק, חייב לחזור ולתקן הספק קודם שממשיך, שחכמים רצו שיעשה המצוה בשלימות, לא באופן המסופק.

לאור זאת, אם עדיין מחזיק באמצע קריאת שמו"ת ונסתפק לו אם קרא או לא, צריך לחזור ולקרות, משום שגם בדבר דרבנן יש לעשות זאת בשלימות, ועוד שכתב הר"ן (פסחים דף ק"ע ע"א) שכל דבר שאינו טירחא צריך לעשות לרווחא דמילתא, ולפי אמרין ספק דרבנן לקולא.

אבל אם כבר גמר את כל הפרשה, ואז נסתפק אם קרא או לא, בזה יש להקל, שאינו צריך לחזור, כי ספק דרבנן לקולא.

הכמה בגוים?

השנה שנת תקנ"ד, עולם התורה סער ורעש כפי שלא היה כבר הרבה שנים. בכל עיר ועיירה קטנה או גדולה, התגודדו חבורות חבורות בעלי תריסין ותלמידי חכמים, צורבים מופלגים זקנים ונערים. וכולם עסקו רק בדבר אחוה, כולם היו עסוקים ב'קונטרס הלכות תלמוד תורה' שיצא לאור העולם. ובסערה אדירה כבש את ליבם ואת שולחנם של גדולי התורה מאורי הדור, אשר הפליאו את העבודה העל-טבעית הגלומה בחיבור זה. מלאכת מחשבת של שזירת כל דברי התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים במין שרשרת פאר המעטרת את כתרה של תורה.

לא הרבה ידעו מיהו המחבר המופלא, כמה שניסו לחקור לא עלו על זהות הגאון אשר הפתיע את עולם התורה. אבל הכל הודו שזהו יצירת מופת שרק גברא רבא מסוגל להוציא מתחת ידיו. הגדיל הגאון מוילנא והתבטא נפלאות על גדלות המחבר עלום השם, שלא היה אחר מה'רב' מליאדי שהוציא אז את ראשו חיבוריו, בהוראת רבו המגיד הקדוש ממעזריטש.

גם בעיירתנו, כבכל ערי ישראל נדחקו החברים סביב קונטרס, שכבר הספיק להיקרע קצת מרוב מימוש היד. כעת הקריא בעריש את הלכה זו שהוזכרה בפרק ג' שם כותב הרב, אחרי שכבר הזהיר על חומר הבטלה ודיבורים בטלים, "שלא רק בדברים בטלים בלבד אלא אפילו בחכמת העולם אסור לעסוק, שנאמר ודברת במ, שלא תערב עמם דברים אחרים ואפילו מי שלמד כבר כל התורה כולה שמא יאמר למדני חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת אומות העולם תלמוד לומר ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אין לך רשות ליפטר מתוכם. ואצ"ל ת"ח שחייב לקיים והגית בו יומם ולילה ממש, יצא ויבדוק שעה שאינה מן היום ולא מן הלילה ויעסוק בהם. ומכל מקום באקראי מותר לת"ח ללמוד בשאר חכמות העולם ללמוד מתוכם דברי תורה ויראת שמים, אבל לא שאר העם".

בעריש הסתכל על זאנוויל, וזאנוויל הסתכל על בעריש בהבטה רבת משמעות. "הרי רק אתמול היה לנו על זה וויכוח שלם אם ללמוד חכמות אומות העולם יש בו ביטול תורה, והנה, הלכה מפורשת היא שהעיסוק בזה שלא לצורך שמים הרי היא עבירה של ביטול תורה".

ר' לייב הפסיק את הקריאה ושפך אור חדש על הסוגיא. "הרי אנו עוסקים באמצע גומל והבנת הנפש הבהמית, והרעות אשר נגרם בעטייה לנפש האלוקית השוכנת בקרבנו. - הנה לנו עוד היבט על התמודדות נוספת שיש לבן המלך עם המלווה הבהמי אשר מנסה להפריעו בשליחותו. כי כבר למדנו מכבר בפרק ז', שדיבור דעלמא אם אינו לשם שמים, לא עדיף דיבור זה מהנפש הבהמית בעצמה. והנה, הנפש הבהמית כאשר היא נהנית מדברים המתורים, שלא לצורך גבוה. הרי היא צריכה אח"כ תיקון ונקיון ע"י חיבוס הקבר כמו שהתבאר. ובכן, אף אם הוא נהנה מדיבורים בעלמא. ויש לו חיות מפספוטו סרק והוויית העולם, אם אינם לשם שמים עליו לשקול את עצו. כי תדבק בנפשו פגם אשר יצטרך לתקנו".

"איך שייך" - שואל פנחס'ל שאלת חכם, "שידבר דברים בטלים, ועדיין יהיה זה בהגדרה של 'דיבורי היתר' שהם שייכים לקליפת נוגה'?"

"זייער שייך" נהנה ר' לייב מהשאלה ומסביר, "קודם כל זה ברור שהוא אינו מדבר חלילה דיבורים אסורים של ליצנות ולשון הרע שזה בוודאי אינם דיבורי היתר, אלא דיבורים שאסורים וקשורים בסטרא אחרא ובשלוש קליפות הטמאות. אנחנו מדברים כשהוא מדבר סתם דיבורים בעלמא. ושמא תשאל הרי בשעה שהוא מפספוט הוא עובר בביטול מצוות עשה של תלמוד תורה. כך אומר הרבי ש"על דברים בטלים בהיתר, כגון עם הארץ שאינו יכול ללמוד", ואם כן אין לחייבו על ביטול תורה, אך עדיין "צריך לטהר נפשו מטומאה זו דקליפה זו". שהרי נדבק רושם רע בנפשו האלוקית ע"י שנשתקע בטומאת קליפת נוגה דיבורי סרק אלו".

"וכיוון שנפשו נתלכלכה בפגמים של דברים בטלים, שהם מיסוד הרוח, צריך לטהרה ולמרוקה ע"י תיקון של "גילגולה בכף הקלע כמו שכתוב בזוהר פרשת בשלח". ומהות עונש זה מבואר שכמו שמשמעות קליעה בכף קלע הוא שזורקים את נשמתו מקצה עולם אחד למשנהו, כך הוא בעונשו הרוחני ע"י שמראים לנשמתו ומטעימים אותה מזיון עדן העליון תענוג רוחני נפלא ביותר. ואח"כ מקלעים וזורקים אותה חזרה לתשוקות שהיו לה בעולם הזה. שכעת הם קשים לנשמה ומרים וממוות כאדם המצטער על גופו. ומיד שוב מפרידים אותה מתשוקות אלו אחר שכבר התחברה אל זה, וחוזר חלילה שזה צער מופלג מאוד ומירוק עצום לנשמה".

"אבל לדיבורים אסורים כגון ליצנות ולשון הרע כיוצא בהם שהם משלוש קליפות הטמאות לגמרי, אין כף הקלע לבדו מועיל לטהר טומאתו מהנפש רק צריכה לירד לגיהנום", כי על ידי מה שנטמא דיבורים האסורים. הרי הוא נאסר ונקשר לשלוש קליפות הטמאות שצריך ניקיון יסודי לטהר את נפשו מהן ולשחרר אותה מאסרה - אם לא עשה תשובה כאן בעולם הזה".

"כי כמו בגד שנתלכלך ביותר, שצריך קודם לנערה היטב מהאבק והליכלוך שדבק בו, ואח"כ צריך כיבוס הגוף. כן הוא נפש האדם. שיש נקינות שעושים להוריד הליכלוכים החיצוניים יותר. והוא ע"י שמחבטים את גופו, ומנערים וזורקים את נשמתו. ואם אין זה מספיק, מכניסים אותה לכיבוס ומירוק בגיהנום. ושוב", מדגיש ר' לייב, "כל זה - אם לא השכיל האדם לתקן את דרכיו ולחזור בתשובה כאן בהאי עלמא. כי אם עשה תשובה, שוב לא מזכירין לו כלום מכל עוונותיו".

(מלבד עונש חיבוס הקבר כמו שהתבאר)

"ולא זו בלבד. מוסיף הרבי ועולה נדבך בביאור מהות דיבורים האסורים. "וכן מי שאפשר לו לעסוק בתורה ועוסק בדברים בטלים, אין כף הקלע לבדו מועיל לנפשו למרוקה ולזככה, רק ענשים חמורים שמענישים על ביטול תורה בפרטות. מלמד עונש הכללי לכל ביטול מצוות עשה מחמת עצלות, בגיהנום של שלג כמבואר במקום אחר". נתבאר לנו איפוא, מסכם ר' לייב כאשר עיני כולם נעוצות בו בשקיקה. "שמי שאינו גודר 'עם הארץ' שאין יכול ללמוד כלום. הרי כאשר הוא מתבטל מלימוד התורה, יש לו עונש כללי של גיהנום של שלג שהוא עונש במידה שהוא חטא. שכמו שהוא התנהג בקרירות וביטול מצוות עשה. כך מענישים אותו בגיהנום של שלג. בנוסף יש לו 'עונשים חמורים' בפרטות על עוון ביטול תורה. וזה מלבד המירוק של כף הקלע שצריך לכל הדברים בטלים

שומר ישראל

העגלה קיפצה על אבני הדרך הקטנטנות, תוך שהיא מנענעת כהוגן את שני הרעים היושבים בתוכה. הסוס הצעיר והרענן גמע מרחקים אדירים, שדות מוריקים וחורשות ירוקות חלפו על פניהם, ובלבם של שני הידידים צהלה ודיצה. "מ'פארט צום רעבין".

*

ידידים אמיצים ורעים אהובים היו יונתן ואליקים. שניהם היו היהודים היחידים בתוך כפר מלא ערלים שבאחד ממחוזי אוקראינה. הם חכרו מאדון הכפר את בית האכסניא וזה היווה להם מקור הכנסה. הם חיו את חייהם שני יהודים לבדם בין הגויים, אך חיקו זה את זה ועודדו זה את רוחו של חברו, וקבעו יחדיו עתים לתורה. עוד זאת היתה להם מרוב קרבתם עד שהיו דים יחדיו באותו אכסניא שחכרו, ואף עורכים את ליל הסדר שתי המשפחות יחדיו.

חסידי אדוקים היו ברבם הק', ובכל עת מצוא, ובפרט בלילות הכפור כאשר האפילה שורת ביקום ולבם שוקקה וצמאה למעט לחלוות דקדושה, היו מסבים יחדיו על כוס יי"ש ושטיקל לעקא"ך, ומעלים זכרונות ודברי תורה ששמעו מרבם ומעוררים את זיק האש בנפשם לעוד כמה ימים משמימים בין הגויים.

מפעם לפעם היו השניים סוגרים את האכסניא, אורזים את מטלטליהם, ונוסעים יחדיו לקרעטשניף אל הרה"ק ר' מאיר מקרעטשניף זי"ע. ביקור כזה בהיכלו של רבינו היה נותן בקרבם רוח חדשה ואש קודש לתקופה הגונה. הם היו נוסעים לשפ"ת בצל קודשו, נשטפים באור החמה משני עיניו היוקדות כאשר קיבלו את ברכת השלום - מרגישים את מבטו חודר כליותיהם ובוחן עשתונותיהם, מתבשלים ביוהר הרתחת של התפילות הרתחות אויפן נאדווערנער נוסח, ומתעלים בשולחנות הטהורים בדברות הקודש מפי הרבי. אחר שבת כזו היו השניים חוזרים עם אור בעיניים אל הכפר הקטן והניחד לא כפי שיצאו ממנה.

*

"אהח"... ספק יונתן את כפיו בהנאה בלתי מוסתרת בתוך העגלה, "שבת הגדול" ביים רעבין, היש לך א גרויסע שבת מזו"ל? פנה אל ידידו, "אכן", נענה אליקים לעומתו, "במה זכינו לעלות לרגל אל רבינו שליט"א, אין ספק שליל הסדר שלנו אחר שבת הגדול כזה בצילא דמהימנותא, יהיה במעלה גבוה פי כמה וכמה", סיים בעיניים נוצצות.

"אוי וואו איך ווארט שוין שמועל את תפילת שחרית בשב"ק מפי רבינו", התפייט יונתן. "הלא רבינו מתפלל בכוחות עצומים ובקול שאגת ארי מתחילת התפילה, ואפי' בסדר הקרבנות שלפני הודו תפילתו בהתלהבות נוראה כאילו הוא כבר באמצע התפילה. וכשאומרים "לפיכך אנחנו חייבים להודות לך", הוא כבר אחוז אש להבה ממש".

"היודע אתה", זקף לפתע אליקים את גבו והתיישב ככובד ראש. "שמעתי ממקור מוסמך שפ"א אמר הרבי לבנו ר' איתמר'ל פון טשערנאוויץ, בזה"ל, "איך רייס מיר זי אויס די קישקעס ביים דאווענען, אך עכ"ז ייתכן מאד שיהודי פשוט שמתפלל בפשטות ובתמימות בקרן זוית, תפילתו חשובה יותר בשמים", ס'קומט דאך צו וויינען" מחה אליקים דמעה, איך אפשר להגיע למדרגות גבוהות כאלו, ולשפלות עצומה כזאת יחדיו".

(המשך יבוא בשבוע הבא. מוגש לרגל יום"ד כ"ט סיון)

שדיבה. אוי... כמה צריך יהודי לחשב את דרכיו, מסכם ר' לייב, "ולעשות כל טצדקי שבעולם שכל מעשיו יעשה לשם שמים, כי הפירוד וההסתרה שנעשים ממעשים שאינם לשם שמים ודיבורים אסורים גדול מאוד. וכמה צריך אח"כ לעבור כדי לתקן את נפשו ולזככה".

"פיין טעייערער ברידער" קטע ר' לייב את השיחה המרתקת והוריד באחת את בני החבריא לעולם הזה, "פתחנו מענייני לימוד חכמת הגויים, והנה התארכה שיחתנו בעניין לימוד התורה וחובת אי ביטולה בכל רגע, ולא סיפק עתה בידינו לעסוק די בעניין שפתחנו בו. אי"ה נשלים זאת בשיחתנו הבאה". הספסלים הוסטו ובני החבורה קמו ללכת, כאשר ר' לייב עוצרם באחת ואומר, "רק זכרו נא חברים את דברים אלו של רבינו, ונצלו כל רגע ורגע ללימוד התורה חמדת שעשועיו של מלכנו ית', וכאשר תקום מן הספר תחפש, - באשר למדת!?"